

બિન નાણાકીય સમિતિઓના કાર્યો

૧. બિન સરકારી સભ્યોના કામકાજ માટેની સમિતિ :

- સભાગૃહમાં ચર્ચા માટે હાથ ધરવાના બિન સરકારી વિધેયકો અને બિન સરકારી સંકલ્પોને ચર્ચા માટે સમય ફાળવવાની ભલામણ કરવી.

૨. ગૌણ વિધાન સમિતિ :

- રાજ્ય સરકારે કરેલા નિયમો, વિનિયમો, પેટા નિયમો, અધિસૂચનાઓ અને આદેશો કરવામાં રાજ્ય સરકારે તેની સત્તા યોગ્ય રીતે વાપરી છે કે કેમ તેની ચકાસણી કરીને સભાગૃહને તેનો અહેવાલ કરવાની કામગીરી.

૩. નિયમો માટેની સમિતિ :

- નિયમો માટેની સમિતિ પોતાની જાતે અથવા કોઈ સભ્ય સૂચના આપે એટલે સભાગૃહની કાર્યરીતિ અને કામકાજના સંચાલનને લગતી બાબતો વિષે વિચારણા કરશે અને આ નિયમોમાં તેને જરૂરી લાગે તેવા કોઈપણ સુધારા અથવા ઉમેરા વિષે ભલામણ કરશે.

૪. સરકારે આપેલી ખાતરીઓ માટેની સમિતિ :

- મંત્રીશ્રીઓએ સભાગૃહની અંદર વખતોવખત આપેલી ખાતરીઓ, વચનો તથા બાંહેધરીઓની બારીક તપાસ કરવી અને કેટલી હદ સુધી આવી ખાતરીઓ, વચનો અને બાંહેધરીઓનો અમલ કરવામાં આવેલ છે અને ઓછામાં ઓછા સમયની અંદર અમલ થયો છે કે નહિ તેના પર અહેવાલ તૈયાર કરવો.

પ. અનુસૂચિત જાતિઓના કલ્યાણ માટેની સમિતિ :

- અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિના કમિશનરે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ - ૩૩૮(૨) હેઠળ રજુ કરેલા તેના અહેવાલના ગુજરાત રાજ્યની અનુસૂચિત જાતિઓને સ્પર્શતા ભાગ પર વિચારણા કરવી.
- રાજ્ય સરકાર અને રાજ્યના જાહેર સાહસો તેમજ વૈધાનિક અને અર્ધસરકારી સંસ્થાઓએ તેમના નિયંત્રણ હેઠળની સેવાઓ અને જગ્યાઓમાં અનુસૂચિત જાતિઓનું પૂરતું પ્રતિનિધિત્વ હાંસલ કરવા માટે લીધેલા પગલાં તપાસવા અને તેને લગતો અહેવાલ સભાગૃહને આપવો.
- અનુસૂચિત જાતિના કલ્યાણ માટે રાજ્ય સરકારે હાથ ધરેલા કાર્યક્રમોના અમલ અંગેનો અહેવાલ સભાગૃહને આપવો.
- રાજ્ય સરકારની ક્ષેત્ર મર્યાદામાં આવતી અનુસૂચિત જાતિઓના કલ્યાણને લગતી તમામ બાબતો અંગે વિચારણા કરવી અને તેનો અહેવાલ સભાગૃહને આપવો.
- અનુસૂચિત જાતિઓના સભ્યોને પજવણી, સામુહિક સામાજિક બહિષ્કાર, નાગરિક હક્ક સંરક્ષણ અધિનિયમ અને તે અંગે ઘડેલા નિયમોના યોગ્ય અમલ બાબતે રાજ્ય સરકારને જરૂરી ભલામણ કરવી.
- અધ્યક્ષે અથવા સભાગૃહે સમિતિને ખાસ સોંપેલી અનુસૂચિત જાતિઓને લગતી અન્ય કોઈપણ બાબત તપાસવી અને અહેવાલ કરવો.

૬. અનુસૂચિત જનજાતિઓના કલ્યાણ માટેની સમિતિ :

- અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિના કમિશનરે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ - ૩૩૮(૨) હેઠળ રજુ કરેલા તેના અહેવાલના ગુજરાત રાજ્યની અનુસૂચિત જનજાતિઓને સ્પર્શતા ભાગ પર વિચારણા કરવી.
- રાજ્ય સરકાર અને રાજ્યના જાહેર સાહસો તેમજ વૈધાનિક અને અર્ધસરકારી સંસ્થાઓએ તેમના નિયંત્રણ હેઠળની સેવાઓ અને જગ્યાઓમાં અનુસૂચિત જનજાતિઓનું પૂરતું પ્રતિનિધિત્વ હાંસલ કરવા માટે લીધેલા પગલા તપાસવા અને તેને લગતો અહેવાલ સભાગૃહને આપવો.
- અનુસૂચિત જનજાતિના કલ્યાણ માટે રાજ્ય સરકારે હાથ ધરેલા કાર્યક્રમોના અમલ અંગેનો અહેવાલ સભાગૃહને આપવો.
- રાજ્ય સરકારની ક્ષેત્ર મર્યાદામાં આવતી અનુસૂચિત જનજાતિઓના કલ્યાણને લગતી તમામ બાબતો અંગે વિચારણા કરવી અને તેનો અહેવાલ સભાગૃહને આપવો.
- અનુસૂચિત જનજાતિઓના સભ્યોને પજવણી, સામુહિક સામાજિક બહિષ્કારને લગતા ગંભીર કિસ્સા સચિવાલયના સંબંધકર્તા વિભાગના ધ્યાન પર લાવવા.
- અધ્યક્ષે અથવા સભાગૃહે સમિતિને ખાસ સોંપેલી અનુસૂચિત જનજાતિઓને લગતી અન્ય કોઈપણ બાબત તપાસવી અને અહેવાલ કરવો.

૭. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના કલ્યાણ માટેની સમિતિ :

- રાજ્ય સરકાર અને રાજ્યના જાહેર સાહસો તેમજ વૈધાનિક અને અર્ધસરકારી સંસ્થાઓએ તેમના નિયંત્રણ હેઠળની સેવાઓ અને જગ્યાઓમાં સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના કલ્યાણ માટે પૂરતું પ્રતિનિધિત્વ હાંસલ કરવા માટે લીધેલા પગલા તપાસવા અને તેને લગતો અહેવાલ સભાગૃહને આપવો
- સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના કલ્યાણ માટે રાજ્ય સરકારે હાથ ધરેલા કાર્યક્રમોના અમલ અંગેનો અહેવાલ સભાગૃહને આપવો.
- રાજ્ય સરકારની ક્ષેત્ર મર્યાદામાં આવતી સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના કલ્યાણને લગતી તમામ બાબતો અંગે વિચારણા કરવી અને તેનો અહેવાલ સભાગૃહને આપવો.
- અધ્યક્ષે અથવા સભાગૃહે સમિતિને ખાસ સોંપેલી સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના કલ્યાણને લગતી અન્ય કોઈપણ બાબત તપાસવી અને અહેવાલ કરવો.

૮. સભ્યોની ગેરહાજરી બાબતની સમિતિ :

- સભાગૃહની બેઠકોમાંથી ગેરહાજર રહેવાની રજા બાબતે સભ્યો પાસેથી મળેલી સઘળી અરજીઓ પર વિચારણા કરવી અને કોઈ સભ્ય સભાગૃહની બેઠકોમાંથી પરવાનગી સિવાય ૬૦ દિવસની અથવા તેથી વધુ દિવસની મુદત સુધી ગેરહાજર રહ્યાં હોય તે પ્રસંગે તપાસ કરીને ગેરહાજરી માફ કરવી કે સંજોગોવસાત સભાગૃહને તે સભ્યની જગ્યા ખાલી જાહેર કરવી તે સંબંધી અહેવાલ કરવો.

- સમિતિએ સભાગૃહમાં સભ્યોની હાજરીના સંબંધમાં અધ્યક્ષ તેને વખતોતખત સોંપે તેવા બીજા કાર્યો બજાવવા.

૯. સદસ્ય નિવાસ સમિતિ :

- ગાંધીનગરના સદસ્ય નિવાસમાં સભ્યો માટેના રહેઠાણને લગતી સુવિધાને લગતા તમામ પ્રશ્નો હાથ ધરવા અને સદસ્ય નિવાસ ભોજનાલય અને વિધાનસભા કેન્ટીન ખાતે ભોજન સહિત ખાવા-પીવાને લગતી વ્યવસ્થા અને અન્ય સુવિધા પર દેખરેખ રાખવી.

૧૦. મેજ ઉપર મુકવાના કાગળો માટેની સમિતિ :

- સભાગૃહના મેજ ઉપર મંત્રીશ્રીઓએ મુકેલા તમામ કાગળો તપાસવા અને નીચેની બાબતો અંગે ગૃહને અહેવાલ આપવો.
- બંધારણ, અધિનિયમ, નિયમ અથવા વિનિયમોની જે જોગવાઈઓ હેઠળ કાગળ સભાગૃહના મેજ ઉપર મુકવામાં આવ્યો હોય તે જોગવાઈઓનું પાલન થયું છે કે કેમ, કાગળ મુકવામાં ગેરવાજબી વિલંબ થયો છે કે કેમ, વિલંબ થયો હોય તો વિલંબના કારણો દર્શાવતું નિવેદન મેજ ઉપર મુકવામાં આવ્યું છે કે કેમ, કારણો સંતોષકારક છે કે કેમ, અંગ્રેજી/ગુજરાતી એમ બંને રૂપાંતરો સભાગૃહના મેજ ઉપર મુકવામાં આવ્યા છે કે નહિ તેની તપાસ કરશે અને સભાગૃહને અહેવાલ કરશે.

૧૧. અરજી સમિતિ :

- સમિતિએ તેને સોંપાયેલી દરેક અરજી તપાસવી. જો અરજી નિયમોને અનુરૂપ હોય તો સમિતિ સભાગૃહના સભ્યોમાં તે ફેરવવાની સુચના આપી શકશે.

- સમિતિને યોગ્ય લાગે તેવો પુરાવો મેળવ્યા પછી તેને સોંપવામાં આવેલી અરજીમાં કરવામાં આવેલી ચોકક્સ ફરીયાદોને લગતો અહેવાલ સભાગૃહને આપવાની તેમજ ઉપાયાત્મક પગલાં સુચવવાની પણ સમિતિની ફરજ રહે છે.

૧૨. વિશેષાધિકાર સમિતિ :

- ભારતના બંધારણની કલમ - ૧૯૪ હેઠળ સંસદ તથા વિધાનમંડળો અને તેના સભ્યોને સામાન્ય નાગરિકોને મળતા અધિકારો ઉપરાંત વિશેષાધિકારો આપવામાં આવ્યા છે. આ અધિકાર દેશ/રાજ્યની સર્વોચ્ચ સંસ્થા તરીકે બંધારણે બક્ષેલ કાર્યો પરિપૂર્ણ કરવા ખૂબ જ જરૂરી છે. સંસદ અને વિધાન મંડળો તથા તેના સભ્યોને સૌથી મહત્વનો વિશેષાધિકાર સભાગૃહમાં વાણી સ્વાતંત્ર્યનો છે. સભાગૃહની ચાર દિવાલ વચ્ચે કોઈપણ સભ્યએ કરેલુ વક્તવ્ય બદનક્ષી કરતું હોય તો પણ તેને સામાન્ય અદાલતમાં પડકારી શકાતું નથી. આ ઉપરાંત ગૃહ કે સમિતિઓની બેઠકો દરમિયાન સિવિલ કેસોમાં ધરપકડમાંથી મુક્તીનો પણ વિશેષાધિકાર આપવામાં આવ્યો છે. આ વિશેષાધિકાર સન ૧૯૫૦ની સ્થિતિએ ઈંગ્લેન્ડની આમસભાના સભ્યોને મળતાં વિશેષાધિકારોની સમકક્ષ છે. આ ઉપરાંત કેટલાક એવા કૃત્યો છે કે જે રાજ્યની આવી સર્વોચ્ચ સંસ્થાઓની સંસ્થા તથા તેના સભ્યોના અવમાનમાં પરિણમતી હોય એવા કૃત્યોની યાદી બનાવી શકાય નહીં એવું દરેક કૃત્ય કે કેસની હકિકત અને સંજોગો જોઈને ગૃહ કે તેના સભ્યોના અવમાનમાં પરિણમે છે કે નહિં તે નક્કી કરવું ખૂબ જ જરૂરી બને છે. વિધાનસભાના નિયમો હેઠળ કોઈપણ બાબતમાં ગૃહના વિશેષાધિકારનો ભંગ કે અવમાન થયું છે કે નહિં તે નક્કી કરવાનો અધિકાર પ્રાથમિક તબક્કે અધ્યક્ષને સુપ્રરત થયેલો છે. જો અધ્યક્ષ નક્કી કરે કે પ્રથમ દષ્ટિએ ગૃહના વિશેષાધિકારનો ભંગ કે અવમાન થયું છે તો અધ્યક્ષ

નિયમો હેઠળની કાર્ય પધ્ધતિ અખત્યાર કર્યા બાદ તેવા કેસો વિશેષાધિકાર સમિતિને તપાસ અને અહેવાલ માટે સોંપે છે.

આમ, વિશેષાધિકાર સમિતિએ તેને સોંપવામાં આવેલ વિશેષાધિકાર ભંગના અવમાનના તમામ કેસો તપાસવાના રહે છે. સમિતિ પોતાની તપાસ વખતે જરૂર પડે સંબંધકર્તા સાક્ષીઓને જુબાની માટે સમન્સ ઇસ્યુ કરીને બોલાવે છે. સમિતિએ જુબાની લીધા બાદ કેસની હકિકતો તથા ગુણદોષોને ધ્યાને લઈને પોતાનો અહેવાલ તૈયાર કરે છે અને તે અહેવાલમાં ચોક્કસ કેસમાં કેવા અને કયા પ્રકારનો વિશેષાધિકાર ભંગ થયો છે તેની વિગતવાર છણાવટ કરે છે અને દોષીઓને જેલની સજાથી લઈને ઠપકો આપવા સુધીની શિક્ષા કરે છે. સમિતિ આ તપાસ સંબંધી કોઈ વિશેષ સાક્ષીને એક કરતા વધુ વાર સમન્સ ઇસ્યુ કર્યા બાદ ઉપસ્થિત ન રહે અને સમિતિના કાર્યોમાં સહકાર ન આપે તો આવા સાક્ષીઓને અધ્યક્ષના આદેશથી વોરન્ટ કાઢીને સમિતિ સમક્ષ ઉપસ્થિત કરવાના હુકમો કરે છે.

૧૩. સભ્યોના ભથ્થા અંગેના નિયમો માટેની સમિતિ :

- સન ૧૯૬૦ના ગુજરાત વિધાનસભાના સભ્યોના પગાર અને ભથ્થા બાબતના અધિનિયમની કલમ-૧૦ (૧)(ડ) અનુસાર આ સમિતિ રાજ્ય સરકાર સાથે વિચાર વિનિમય કરીને ઉપરોક્ત અધિનિયમના હેતુઓ પાર પાડવા માટે નિયમો અથવા આદેશો ઘડી શકે છે. ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ-૧૦(૧)(ઈ) અનુસાર આ સમિતિએ ઘડેલા નિયમો અથવા આદેશો અધ્યક્ષની મંજૂરીને પાત્ર છે.

૧૪. ગ્રંથાલય સમિતિ :

- આ સમિતિ ગ્રંથાલય વધારે કાર્યક્ષમ અને સમૃદ્ધ બને તે અંગે અને પુસ્તકોની પસંદગી અંગે ભલામણો કરે છે અને અધ્યક્ષ જરૂરી હોય ત્યાં સરકાર સાથે ચર્ચા વિચારણા કરી તે ભલામણો ઉપર નિર્ણય લે છે.

